

دکتر سید عبدالوهاب طالقانی

مقدمه:

قَدْ أَقْبَلَ إِلَيْكُمْ شَهْرُ اللَّهِ بِالْبَرَكَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ

رمضان بستری مناسب برای تلاوت قرآن و تدبیر در آیات نورانی آن و فرصتی استثنائی در جهت رشد و تکامل و تهذیب نفس است. با فرا رسیدن ماه مبارک رمضان، تلاش همگان بر آن است تا از فضائل بی شمار و انبوه ثواب‌های آن بهره مند شوند و در زمره روزه داران واقعی درآیند و از جمله کسانی

نباشند که مولا امیرالمومنین (ع) فرموده: کم من صائم ليس له من صيامه إلا الجوع والظما (۱) چه بسا روزه داری که از روزه اش جز گرسنگی و تشنگی بهره ای نمی برد.^۱

ماه مبارک رمضان با بسته شدن رستوران‌ها و کافه‌ها، چهره شهرها تغییر می‌یابد و روحانیت و معنویت خاصی در سراسر کشورهای اسلامی، احساس می‌شود.

نماز جماعت مساجد رونق می‌یابد و تعداد نمازگزار، چندین برابر می‌شود.

تسبیح‌ها برای اذکار و اوراد، بکار گرفته می‌شود. قرآن‌های مهجور و متروک، گردگیری شده، در دست روزه داران برای تلاوت دیده می‌شود.

شب‌ها، ناله عاشقان دردمند، با خواندن دعای افتتاح و دعای ابو حمزه و دیگر ادعیه (قرآن‌های صاعد)، فضا را عطرآگین می‌کند.

اکثر منازل قبل از سحری، با تهجد و نماز شب زینت می‌یابد و نورانی می‌شود.

دوستی و رفاقت، گذشت و عفو و مصالحه، جایگزین دشمنی و مخاصمه می‌گردد.

پرونده‌ها در دادگاهها راکد و مراجعات بطور چشمگیر کاهش یافته، چون جرائم و تخلفات، حقیقتاً، تقلیل می‌یابد.

چهره‌های عاطفی و صمیمی، بازار انفاق و صدقات را فعالانه رواج می‌دهند.

صله ی رحم و دیدار اقوام و خویشان، به اوج خود می‌رسد.

انگیزه این هیجان معنوی سازنده چیست؟

تهذیب نفس و تحول درون، دست یافتن به فضائل اخلاقی و دوری از ردائل و گناهان. اکنون به تبیین رمز و رازهای این حقیقت بزرگ از زبان پیامبر اعظم (ص) می‌پردازیم:

◆ حقایق و فضائل ماه رمضان

پیامبر گرامی، در یک خطبه غرّه (۲) برکات و فضائل این ماه را بیان کرده است.

لذا ضرورت دارد علاقمندان به معارف اسلامی، با تمامی متن این خطبه و ترجمه آن آشنا شوند و آنرا به عنوان یک گنجینه نفیس، به دوستان خود ارمغان دهند و توصیه کنند آنان نیز پس از فراگرفتن مضامین عالیه اش، به دوستان دیگر هدیه دهند.

امید آنکه جامعه اسلامی با عمل به یکایک فرازهای نورانی این خطبه، در زمره روزه داران واقعی در آیند و کامیاب و سعادتمند گردند.

متن خطبه، همراه با شرح و تفسیر، تقدیم علاقمندان می‌گردد:

عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا، عَنِ أَبِيهِ، عَنِ آبَائِهِ، عَنِ
أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ)
قَالَ:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) خَطَبَنَا ذَاتَ
يَوْمٍ فَقَالَ:

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ قَدْ أَقْبَلَ إِلَيْكُمْ شَهْرُ اللَّهِ بِالْبَرَكَةِ وَ
الرَّحْمَةِ وَ الْمَغْفِرَةِ

از حضرت رضا (ع) نقل شده که امیرمؤمنان فرمود: رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم)، روزی برای ما خطبه خواند (۳) و فرمود: ای مردم! ماه خدا همراه با برکت و رحمت و آموزش به شما روی آورده است. شهرٌ هو عند الله افضلُ الشهور = این ماه در نزد خدا بهترین و با فضیلت ترین ماهها است. و آیامه افضلُ الايام = روزهایش بهترین روزها. و لیلایه افضلُ اللیالی = و شب هایش بهترین شبها. و ساعاته افضلُ الساعات = و ساعاتش بهترین ساعات است.

پیامبر بزرگوار، سبب رحمت و برکت این ماه را و اینکه روز و شب و ساعات آن در فضیلت برابر ندارد، در قسمت بعد بیان می فرماید: هو شهرٌ دُعیتُم فیهِ الی ضیافه الله = این ماهی است که در آن به میهمانی خدا دعوت شده‌اید. و جعلتُم فیهِ من اهل کرامه الله = و شما در این ماه مورد کرامت خداوند قرار گرفته‌اید.

طبیعی است هرکس متناسب با شأن و منزلت میزبان و متناسب با حد معرفت و ایمان درونی، خود را آماده می‌کند و آراسته می‌نماید و تمام هم خود را مصروف می‌دارد تا از سایر میهمانان عقب نباشد و با دیگران، در شأن و شئون، هم خوانی داشته باشد.

روزه دار چون خود را میهمان ذات کبریائی خداوند عزّ اسمه می‌بیند و به کرامت الهی مفتخر می‌گردد، سعی دارد تا همه اعضا و جوارح و

حتی فکر و اندیشه اش با شأن و شئون میهمان ذات اقدس احدیت، سازگار باشد. میهمانانی که از کرامت الله برخوردار شده‌اند، در این ضیافت الهی باید خود را با صدق و صفا، و درونی زلال به دور از کدورت‌های مادی و غجب و غرور و منیت، با نیتی پاک و قلبی صادق، آراسته کنند تا با سایر میهمانان ارجمند این ضیافت الهی، هم شأن باشند. میهمان واقعی خداوند، به آنچه میزبان ارجمند دوست می‌دارد عمل می‌کند و خود را بدان مزین و آراسته می‌نماید و از آنچه محبوب، نهی کرده خود را دور می‌سازد و عملاً از آن متنفر است.

❖ محبوب چه می‌خواهد؟

ان الله یأثر بالعدل و الاحسان و ایتاه ذی القربى و ینهی عن الفحشاء و المنکر و البغی (۴)

خداوند مردم را به عدالت و نیکوکاری و اداء حقوق ذی القربی، فرمان می‌دهد و از کارهای زشت و ناپسند و سم‌تگری، باز می‌دارد. راستی، در میهمانی‌های متداول، نوع لباس و وضع ظاهری و شادابی قیافه، حاکی از آن است که ما به جشن و شادی می‌رویم و برعکس پوشاک تیره و قیافه و حالت افسرده، نشان می‌دهد ما به کجای می‌رویم.

آیا میهمانان الهی که مورد کرامت خداوند (عزّ اسمه) قرار گرفته‌اند، می‌توانند با افکار پریشان خیانت، نافرمانی، تجاوز به حقوق دیگران و به

دور از حقایق و معنویات، در ردیف میهمانان واقعی این میزبان عزیز قرار گیرند؟ هرگز، بلکه باید پذیرفت که خواسته‌های حضرت زین العابدین امام سجاد علیه السلام در دعا، مکارم الاخلاق از خداوند متعال در مورد آنان تحقق یافته است.

امام سجاد علیه السلام از خدا می‌خواهد:

و استعمنی بما تسألنی عداً عنه

پروردگارا! مرا به آنچه فردای قیامت از آن مورد سوال قرار می‌دهی، موفق بدار.

و استفرغ ائامی فیما خلقتنی له

و روزهایم را در آنچه مرا بدان آفریده‌ای فارغ و آزاد بدار.

و اجر للناس علی یدی الخیر

مرا وسیله خیر و نیکی برای عامه مردم قرار ده.

هب لی معالی الاخلاق

و مکارم الاخلاق عالیه را به من عطا فرما.

میهمان حقیقی خدا، مرتبت والای این میهمانی بی بدیل را دریافته و خود را از هر جهت برای ورود به ضیافت الله آراسته کرده و مصمم است تا فضائل اخلاقی و سجایای پسندیده‌ای که حضرت سجاد (علیه السلام) خواهان آنهاست، مزین گردد.

لذا می‌توان گفت: هرکس دعوت الهی را پذیرفت و جزء مدعوین:

دُعیتُم فیهِ الی ضیافه الله

قرار گرفت، به نشانه ی زرین ((من اهل کرامه الله)) مفتخر می‌گردد. بر این اساس پیامبر اکرم

(ص)، بلافاصله می‌فرماید:

شما میهمانان عزیز مشمول کرامت الهی:

انفاسکم فیهِ تسبیح = نفس کشیدن شما میهمانان واجد شرط، تسبیح الهی است.

نومکم فیهِ عباده = در این ماه خواب و استراحت شما، عبادت است.

و عملکم فیهِ مقبول = اعمال و کارهایتان در این ماه، پذیرفته و قبول است.

و دعاءکم فیهِ مستجاب = دعا و نیایش شما در این ماه، اجابت می‌گردد.

و اکنون که همه مقدمات استجاب دعا فراهم شده و حال قرب و نیایش معنوی برای میهمانان مورد کرامت الهی، آماده گردیده، پیغمبر (صلی الله علیه و آله و سلم)، مومنان را به بیست و پنج خصلت پسندیده، بدین شرح، فرمان می‌دهد:

(۱) - فستلوا الله ربکم بنیات صادق و قلوب طاهره: خداوند عزّ اسمه پروردگار خود را با نیت‌های صاف و صادق و دل‌های پاک، بخوانید.

ان یوفقکم لصیامه و تلاوه کتابه فان الشقی من حرم غفران الله فی هذا الشهر العظیم:

که شما را به روزه این ماه و خواندن کتاب آسمانی اش موفق بدارد.

شقی و بدبخت کسی است که در این ماه بپرکت، از آموزش خداوند محروم گردد.

(۲) - واذکروا بیوعکم و عطشکم فیه جوع یوم القیامه و عطشه:

با احساس گرسنگی و تشنگی در این ماه، گرسنگی و تشنگی قیامت را یاد آورید.

(۳) - وَ تَصَدَّقُوا عَلٰی فُقَرَائِكُمْ وَ مَسَاكِينِكُمْ: بر تهی دستان و خانه نشینان و نیازمندان خود صدقه دهید.

(مسأله انفاق و رسیدگی به حال بی نوایان، از اهم ارکان اسلام است. انفاق آن قدر مورد توجه و عنایت حضرت (باری تعالی) قرار دارد که تمام مسائل جنبی آن، در قرآن کریم بیان شده تا به بهترین و آبرومندترین حالت انجام پذیرد.

اقامه نماز، ساختن و رشد نفس است و انفاق، جامعه را سر و سامان می بخشد. لذا توجه به خودسازی فرد، در کنار توجه به جمع، بیان شده: اَقْبِمُوا الصَّلٰوةَ وَ آتُوا الزَّكٰوةَ آیا کدامیک از اوامر الهی تا این حد، خصوصیات آن بیان شده است؟

۱- انفاق، یکی از ویژگیهای متقین به شمار آمده: ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ * الَّذِيْنَ يُؤْتُوْنَ بِالْغَيْبِ وَ يَتَّقُوْنَ الصَّلٰوةَ وَ مِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ (۵)

۲- انفاق، باید با نیت پاک (ابتغاء مرضات الله) انجام پذیرد:

وَ مَثَلُ الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ اِبْتِغَاءَ مَرْضٰتِ اللّٰهِ وَ تَنْبِيْئًا مِّنْ اَنْفُسِهِمْ (۶)

۳- انفاق، از بهترین و محبوبترین مال باید باشد:

الف: لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوْا مِمَّا تُحِبُّوْنَ (۷)

ب: يَا أَيُّهَا الَّذِيْنَ آمَنُوا اَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبٰتِ مَا كَسَبْتُمْ وَ مِمَّا اَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ (۸)

۴- آنچه را خود نمی پسندید و پذیرا نیستید، بعنوان صدقه و انفاق به دیگران ندهید:

وَ لَا تَتِمَّمُوا الْخَبِيْثَ مِنْهُ تُنْفِقُوْنَ وَ لَسْتُمْ بِاَخْذِيْهِ اِلَّا اَنْ تَغْمِضُوْا فِيْهِ (۹)

۵- انفاق، نباید با منت انفاق کننده و آزردن خاطر انفاق پذیر، همراه باشد که اگر توأم شد صدقات باطل و بی اجر می گردد

الف: الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ لَا يُتِمُّوْنَ مَا اَنْفَقُوْا مَتًا وَ لَا اذٰى لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ (۱۰)

کسانی که اموالشان را در راه خدا انفاق می کنند، سپس منت و آزاری بدنبال انفاقشان نمی آورند، برای آنان نزد پروردگارش پاداشی شایسته و مناسب است، و نه بیمی بر آنان است و نه اندوهگین می شوند.

ب: يَا أَيُّهَا الَّذِيْنَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَ الْاَذٰى (۱۱)

ای اهل ایمان! صدقه هایتان را با منت و آزار، باطل نکنید.

۶- سخن نیکو و عذرخواهی، به مراتب بهتر از صدقه ای است که سبب دل آزردهی انفاق پذیر شود

قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَ مَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا اَذٰى (۱۲)

۷- انفاق و پراخت صدقات، وقت خاصی ندارد و در هر حال اعم از سرور و شادی و یا غم و رنج، شب و یا روز، کاری است پسندیده:

الف: الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ فِي السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ (۱۳)
آنانکه در آسانی، توانگری و فراخی و خوشی و سختی، تنگدستی و زیان و ناخوشی انفاق می کنند.

ب: الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَ النَّهَارِ سِرًّا وَ عَلٰنِيَةً فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ (۱۴)

آنانکه مال های خود را در شب و روز، پنهان و آشکارا، انفاق می کنند، مردشان نزد پروردگارش است. نه بیمی بر آنهاست و نه اندوهگین شوند. ۸- پرداخت صدقات در آشکارا و پنهان، هر دو خوب است:

وَ الَّذِيْنَ صَبَرُوا اِبْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَ اَتٰوْا الصَّلٰوةَ وَ اَنْفَقُوْا مِمَّا رَزَقْنٰهُمْ سِرًّا وَ عَلٰنِيَةً (۱۵)

۹- اما پرداخت در پنهان بهتر است (۱۶) و بدی ها و سیئات انفاق کننده را می پوشاند:

اِنْ تَبَدَّلُوا الصَّدَقٰتِ فَنِعْمًا هِيَ وَ اَنْ تُخْفَوْهَا وَ تُوْتُوْهَا الْفُقَرٰءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَ يُكْفَرْ عَنْكُمْ مِّنْ سَيِّئٰتِكُمْ (۱۷)

۱۰- انفاق و دستگیری بی نوایان، آنقدر اهمیت دارد که چون مسلمانان حاضر نشدند غیر مسلمان را مورد مهر و عطوفت و صدقات خود قرار دهند، به امید آنکه مجبور شوند و اسلام اختیار کنند دستور آمدای پیامبر! هدایت آنها بر عهده تو نیست. تو و پیروانت همه مستمندان را مورد عنایت قرار دهید (شما وظیفه خود انجام دهید و هدایت با خداست)

لَيْسَ عَلَيْكَ هُدٰىهُمْ وَ لٰكِن اللّٰهُ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَاءُ وَ مَا

تُنْفِقُوْنَ مِنْ خَيْرٍ فَلَا تُنْفُسْكُمْ وَ مَا تُنْفِقُوْنَ اِلَّا اِبْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ وَ مَا تُنْفِقُوْنَ مِنْ خَيْرٍ يُّوفَّ اِيْكُمْ وَ اَنْتُمْ لَا تظَلْمُوْنَ (۱۸)

(۵-۴) - وَ قَرُّوْا كِبٰرَكُمْ وَ اِرْحَمُوْا صِبٰغَكُمْ: بزرگان خود را احترام بگذارید و کودکان را مورد ترحم و لطف خود قرار دهید.

(۶-۷) - وَ صَلُّوْا اَرْحٰمَكُمْ وَ اَحْفَظُوْا اَلْسِنَتِكُمْ: با اقرباء و خویشان و رحم خود، رفت و آمد داشته باشید و زبانهایتان را حفظ کنید.

(۸-۹) - وَ قَضَوْا عَمَّا لَا يَحِلُّ النَّظْرُ اِلَيْهِ اَبْصَارَكُمْ وَ عَمَّا لَا يَحِلُّ الْاِسْتِغَاغُ اِلَيْهِ اَسْمَاعَكُمْ: چشمانتان را از آنچه نگاه بدان روا نیست، فرو بندید و گوشهائیتان را هم از آنچه گوش دادن بدان جایز نیست، به بندید.

(۱۰) - وَ تَحَنَّنُوْا عَلٰی اٰيٰتِ النَّاسِ يَتَحَنَّنُ عَلٰی اٰيٰتِكُمْ:

بر بیتیمان مردم، با مهر و محبت عمل کنید تا بیتیمان شما، مورد مهر قرار گیرند.

(۱۱) - وَ تَوَبُّوْا اِلَى اللّٰهِ مِنْ ذُنُوْبِكُمْ: از گناهان خود توبه کنید و آموزش خود را با بازگشت به خدای سبحان، بخواید.

(۱۲) - وَ اَرْفَعُوْا اِلَيْهِ اَيْدِيْكُمْ بِالذُّعٰءِ فِيْ اَوْقٰتِ

در مواقع نماز، دستها را به دعاء بسوی خداوند رحمان بلند کنید.

فَإِنَّهَا أَفْضَلُ السَّاعَاتِ يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهَا بِالرَّحْمَةِ إِلَى عِبَادِهِ:

چون اوقات نماز، بهترین لحظاتی است که خداوند عزوجل با رحمت و شفقت به بندگانش نظر می کند.

يُجِيبُهُمْ إِذَا نَادَوْهُ وَيُلِيهِمْ إِذَا نَادَوْهُ وَ يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِذَا دَعَوْهُ:

خداوند، هرگاه بندگان با او مناجات کنند، آنان را پاسخ می دهد و چون او را صدا کنند، جوابشان می دهد و چون او را بخوانند، دعوتشان را اجابت نماید.

أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ أَنْفَسَكُمْ مَرْهُونَهُ بِأَعْمَالِكُمْ:

ای مردم، جان های شما در گروه اعمال شماست. (۱۳) - فَفَكُّوْهَا بِاسْتِغْفَارِكُمْ:

پس این جان های عزیز را با استغفار و طلب آمرزش، آزاد کنید.

و ظَهْرُكُمْ ثَقِيلَةٌ مِنْ أَوْزَارِكُمْ:

و پشت هایتان از وزر و وبال و کارهای ناشایسته سنگین شده

فَحَقِّقُوا عَنْهَا بِطَوْلِ سُجُودِكُمْ:

با سجده های طولانی خود، از آن سنگینی ها بکاهید و بار خود را سبک کنید

و اعلموا أن الله تعالى ذكره أقسم بعزته أن لا يعذب المصلين و الساجدين:

بدانید خداوند متعال، به عزت خود سوگند خورده که نمازگزاران و سجده کنندگان را عذاب نکند. و أن لا يرو عنهم بالنار يوم يقوم الناس لرب العالمين: و آنان را به آتش نترساند روزی که همگان در پیشگاه خداوند حاضر گردند

(۱۵) - أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ فَطَرَ مِنْكُمْ صَانِعاً مُؤْمِناً فِي هَذَا الشَّهْرِ كَانَ لَهُ بِذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ عِتْقُ رَقَبَةٍ وَ مَغْفِرَةٌ لِمَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ:

ای مردم! هرکس از شما، روزه دار مومنی را افطاری دهد، ثوابش در نزد خداوند برابر آزاد کردن یک بنده است و باعث آمرزش گناهان گذشته او خواهد شد.

قيل: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَ لَيْسَ كُنَّا يَقْدِرُ عَلَي ذَلِك: گفته شد ای رسول خدا! همه ما قادر به افطاری دادن نیستیم.

فَقَالَ: اتَّقُوا النَّارَ وَ لَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ اتَّقُوا النَّارَ وَ لَوْ بِشِرْبِهِ مِنْ مَاءٍ:

حضرت در جواب فرمود: خود را از آتش نجات دهید گرچه با یک خرما باشد، خود را از آتش برهانید ولو با یک جرعه آب.

(۱۶) - أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ حَسَنَ مِنْكُمْ فِي هَذَا الشَّهْرِ خَلَقَهُ كَان لَهُ جِوَارًا عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزَلُّ فِيهِ الْأَقْدَامُ:

ای مردم! هر یک از شما در این ماه اخلاقی را نیکو نماید، این حسن خلق، در روزی که همه قدم ها لرزان است، برای او جواز عبوری خواهد بود بر صراط.

حسن خلق، در تحکیم روابط اجتماعی یک ملت، نقش بسزائی دارد. خوشروئی، پیوندها را محکم می کند و در جذب و جلب کمک افراد و گشایش امور جامعه، بسیار موثر است.

در پرتو حسن خلق، روابط کاملاً حسنه می شود و با حسن اعتماد و رغبت کامل در حل مشکلات یکدیگر سبقت می گیرند.

حسن خلق آنقدر مهم است که خداوند متعال، پیامبرش را با:

إِنَّكَ لَعَلَى خَلْقٍ عَظِيمٍ (۱۹) می ستاید و خود پیغمبر فرموده است:

بُعِثْتُ لِأَتَمِّمُ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ

و در حدیث نبوی دیگری آمده است:

إِنَّكُمْ لَنْ تَسْمَعُوا النَّاسَ بِأَمْوَالِكُمْ فَسَفَوْهُمْ بِأَخْلَاقِكُمْ شما هرگز با مال و ثروتتان نمی توانید مردم را به دارید، پس با اخلاق خوبتان آنان را از خود راضی کنید.

و حضرت سجاد زین العابدین (ع) در دعاء، مکارم الاخلاق، از خداوند، اخلاق عالیه می خواهد:

هَبْ لِي مَعَالِيَ الْأَخْلَاقِ

(۱۷) - وَ مَنْ خَفَّفَ فِي هَذَا الشَّهْرِ عَمَّا مَلَكَت يَمِينُهُ، خَفَّفَ اللَّهُ عَلَيْهِ حِسَابَهُ:

ای مردم! هرکس در این ماه، بار وظایف را از خدمتگزاران خود سبک کند، خداوند از حساب او می کاهد و حساب او را تخفیف می دهد.

(۱۸) - وَ مَنْ كَفَّ فِيهِ شَرُّهُ كَفَّ اللَّهُ عَنْهُ غَضَبَهُ يَوْمَ يَلْقَاؤُهُ:

و هرکس از شما آزارش را از مسلمانان به دور دارد و شر نرساند، خداوند غضبش را از او بر می گیرد روزی که او را ملاقات می کند.

(۱۹) - وَ مَنْ أَكْرَمَ فِيهِ يَتِيمًا أَكْرَمَهُ اللَّهُ يَوْمَ يَلْقَاؤُهُ:

و هرکس یتیمی را بنوازد و مورد اکرام قرار دهد، خداوند متعال او را در روز قیامت (روز لقاء) گرامی می دارد.

(۲۰) - وَ مَنْ وَصَلَ فِيهِ رَحْمَةً وَ صَلَّاهُ اللَّهُ بِرَحْمَتِهِ يَوْمَ يَلْقَاؤُهُ:

و هرکس در این ماه صله رحم نماید و با رحم خود در ارتباط باشد، خداوند او را روز قیامت مشمول رحمت خود قرار می دهد.

(۲۱) - وَ مَنْ قَطَعَ فِيهِ رَحْمَةً قَطَعَ اللَّهُ عَنْهُ رَحْمَتَهُ يَوْمَ يَلْقَاؤُهُ:

و هرکس با رحم خود قطع رابطه کند و تقصدی از او ننماید و نیاز او را تأمین نکند، خداوند روز لقاء، رحمتش را از چنین بنده ای قطع می کند.

(۲۲) - وَ مَنْ تَطَوَّعَ فِيهِ بِصَلَاةٍ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بَرَاءَةً مِنَ النَّارِ:

و هرکس در این ماه نماز نافله مستحبی بخواند، خداوند برای او نجات و دوری از آتش را مقرر می دارد.

(۲۳) - وَ مَنْ أَدَّى فِيهِ فِرْضًا كَانَ لَهُ ثَوَابٌ مِنْ أَدَى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ مِنَ الشُّهُورِ:

و هرکس در این ماه نماز واجب بجای آورد، ثواب آن برابر هفتاد نماز واجبی است که در ماههای دیگر بخواند.

(۲۴) - وَ مَنْ أَكْثَرَ فِيهِ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى ثَقُلِ اللَّهِ مِيزَانَهُ يَوْمَ تَخْفُفُ الْمَوَازِينُ:

و هرکس بر من بسیار صلوات بفرستد، خداوند روزی که میزانها، از عمل خوب و پسندیده خالی و سبک است، میزان او را سنگین می‌کند.

(۲۵) - وَ مَنْ تَلَاوَتْهُ آيَةٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ خَتَمَ الْقُرْآنَ فِي غَيْرِهِ مِنَ الشُّهُورِ:

و هرکس در این ماه یک آیه از قرآن بخواند، ثوابش برابر یک ختم قرآن در ماههای دیگر است. أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ فِي هَذَا الشَّهْرِ مُفْتَحَةٌ، فَسَلُّوا رَبِّكُمْ أَنْ لَا يُغْلَقَهَا عَلَيْكُمْ:

ای مردم! درهای بهشت در این ماه باز است، از خدای خود بخواهید که آن درها را بر شما نبندد. وَ أَبْوَابَ النَّارِ مَغْلَقَةٌ فَسَلُّوا رَبِّكُمْ أَنْ لَا يَفْتَحَهَا عَلَيْكُمْ، وَالشَّيَاطِينُ مَغْلُولَةٌ فَسَلُّوا رَبِّكُمْ أَنْ لَا يُسَلِّطَهَا عَلَيْكُمْ:

درهای جهنم بسته است، از پروردگار خود مسئلت نمایید و بخواهید که آنها را برای شما باز نکند و شیاطین در غل و زنجیر هستند، از خدای بخواهید که آنها را بر شما مسلط نگرداند.

قال أمير المؤمنين عليه السلام: فَعَمْتُ فَقُلْتُ:

يا رسول الله! ما أفضل الأعمال في هذا الشهر؟

فقال: يا أبا الحسن: أفضل الأعمال في هذا

الشهر الورع عن محارم الله عز وجل:

امیر مومنان (ع) فرمود به ایستادم و گفتم ای

رسول خدا: بهترین اعمال در این ماه چیست؟

پیامبر (ص) فرمودند: ای ابوالحسن! بهترین

اعمال در این ماه، اجتناب و دوری از محرّمات

الهی است.

ثُمَّ بَكَى، فَقُلْتُ: يا رسول الله! ما يُبْكِيكَ؟

فقال: يا علي! أبكى لما يُسْتَحَلُّ مِنْكَ فِي هَذَا

الشهر، كأنى بك وأنت تُصَلِّى لِرَبِّكَ:

پس از بیان این مطالب، پیامبر گریست. من گفتم:

ای رسول خدا! چه باعث گریه شما شده، و چه

چیز شمارا گریان می‌کند؟

فرمود: می‌گیرم بخاطر آنچه در این ماه به تو

می‌رسد، آن وقت من ناظر توأم و تو هم در حال

نماز هستی.

وَ قَدْ اتَّبَعْتُ أَشَقَى الْأَوْلِيْنَ شَقِيْقَ عَاقِرٍ نَاقَهٌ تَمُودُ،

فَضْرَبَكَ ضَرْبَةً عَلَى فَرْقِكَ فَخَضَبَ مِنْهَا الْحَيْتُكَ:

آنگاه که یار و همدست پی‌کننده ناقه تمود،

همان شقی‌ترین فرد در پیشینیان بپا می‌خیزد و

ضربه‌ای بر فرق تو می‌زند و ریش ترا از آن ضربه

با خون سرت رنگین می‌سازد.

فقال أمير المؤمنين عليه السلام: فَقُلْتُ: يا رسول

الله! و ذلك في سلامه من ديني؟

فقال عليه السلام: في سلامه من دينك:

امیر مومنان (ع) می‌گوید گفتم: ای رسول خدا!

آیا در آن وقت دین من سالم است و من در آن

حالت به ایمان و دین خود باقی هستم؟ پیغمبر

فرمود: بلی در آن حال در سلامت کامل دین

خود هستی.

ثُمَّ قَالَ: يا علي! من قَتَلَكَ فَقَدْ قَتَلَنِي وَ مَنْ أَبْغَضَكَ

فَقَدْ أَبْغَضَنِي وَ مَنْ سَبَكَ فَقَدْ سَبَنِي

لأنك مني كنفسى رُوْحَكَ مِنْ رُوْحِي وَ طِينَتِكَ مِنْ

طِينَتِي:

سپس فرمود: یا علی! آنکه ترا بکشد، مرا کشته

است. آنکه ترا به غضب آورد، مرا به غضب

آورد و هرکه تو را دشنام دهد، مرا دشنام داده،

زیرا تو از منی و چون جان من هستی، روح تو از

روح من است و سرشت تو از سرشت من است.

پی نوشت ها:

۱- نهج البلاغه - حکمت ۱۴۵

۲- بحار الانوار ج ۹۶ ص ۳۵۶ به بعد

۳- در بعضی از روایات در آخرین جمعه شعبان

قید شده

۴- سوره نحل ۹۰/۱۶

۵- بقره ۲/آیات ۳ و ۲

۶- بقره ۲/۲۶۵

۷- آل عمران ۳/۹۲

۸- بقره ۲/۲۶۷

۹- بقره ۲/۲۶۷

۱۰- بقره ۲/۲۶۲

۱۱- بقره ۲/۶۴

۱۲- بقره ۲/۲۶۳

۱۳- آل عمران ۳/۱۳۴

۱۴- بقره ۲/۲۷۴

۱۵- رعد ۱۳/۲۲

۱۶- در روایات تصریح شده، زکات واجب،

آشکارا از مال جدا شود ولی صدقات و انفاق‌های

مستحبی، مخفیانه داده شود

۱۷- بقره ۲/۲۷۱

۱۸- بقره ۲/۲۷۲

۱۹- قلم ۶۸/۴